

Dům na půli cesty aneb druhá šance pro život

Project Awards

Město Chrudim

2012

Obsah:

1. Úvod	2 - 4
2. Podpora přírodní i uměle vytvořené krajiny	5 - 8
3. Umění, kultura a dědictví	8
4. Nejlepší environmentální postupy	8 - 10
5. Zapojení obce a její pravomoci	10 - 11
6. Zdravý životní styl	11 - 13
7. Strategické plánování	13 - 14

Myšlenka Domu na půli cesty dále jen „Domu“ vzešla v roce 2006 z potřeb nejenom města Chrudim, ale celého regionu. Realizací tohoto projektu došlo k zabezpečení potřebné specifické služby sociální prevence, ale také k rozvoji a revitalizaci jedné z lokalit města Chrudim. Na místě dnes již provozovaného objektu byl v minulosti dům v neuspokojivém stavu, který obývala skupina sociálně vyloučených osob do doby, než vyhořel.

Realizací tohoto projektu došlo k efektivnímu a estetickému propojení nového objektu s přilehlým parkem a zvýšení počtu parkovacích míst.

Dům na půl cesty je specifické zařízení působící v oblasti sociálních služeb. Povahou své činnosti jde o terapeutické pracoviště, které se zaměřuje na emocionální, psychické i sociální následky nedostatečné nebo nepřiměřené péče o dítě, následky institucionální výchovy a domácího násilí páchaného na matkách s dětmi.

Projekt Dům na půl cesty je určen zejména těmto cílovým skupinám nejen z regionu Chrudimi. Vždy se jedná o osoby ohrožené sociální exkluzí:

- Mladým lidem do 26 let věku, kteří po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo přicházejí z nefunkční rodiny, či sociálně vyloučené komunity a jsou v obtížné životní situaci. Tým pracovníků se věnuje klientům, u kterých může jejich osobní historie, psychický stav, životní styl, sociální návyky i aktuální situace vést k sociální izolaci, sebedestruktivnímu jednání, rizikovým aktivitám, asociálním či kriminálním činům.
- Oběti domácího násilí a afunkční a disfunkční rodiny s dětmi – jedná se o specifickou cílovou skupinu, která potřebuje intenzivní péči a podporu. Násilí ovlivňuje oběť v mnoha oblastech života – psychický stav, zdravotní stav, výkon v zaměstnání, postavení ve společnosti. Osobnost oběti je značně narušena, a pokud se rozhodne situaci řešit, nutně potřebuje odbornou pomoc, kterou jí v Domě na půl cesty poskytují odborní pracovníci – sociální pracovníci, psycholog, pracovníci v sociálních službách, psychoterapeut. K činnosti pracovníků Domu na půl cesty patří také mediace, jedná se o zprostředkování styku dětí s otcem/matkou.

Foto č. 1 – původní dům, který vyhořel a musel být zdemolován – 2008

Podpora přírodní a uměle vytvořené krajiny

Na pozemku se v minulosti nacházel přízemní zděný objekt s nevyužívaným půdním prostorem, který byl po léta užíván sociálně nepřizpůsobivými občany. Po jeho totální devastaci vyhořel a bylo rozhodnuto o jeho demolici. Původním obyvatelům bylo zajištěno náhradní bydlení a tento pozemek byl tak využit pro stavbu Domu na půli cesty. Na pozemku zůstala zachována vzrostlá zeleň.

Nově vybudovaný Dům na půli cesty se nachází v klidové části města Chrudim, ve které převažuje jednopodlažní zástavba rodinnými domy se sedlovými střechami. Toto mírně svažité území je z východu a jihu ohraničeno přilehlými ulicemi, ze západu pozemky parku Střelnice (přírodní památka Ptačí ostrov) a řekou Chrudimkou.

Urbanistické řešení „Domu“ vychází ze základního kompozičního předpokladu – vybudovat takovou strukturu zastavění, která by doplnila prostorovou skladbu této klidné části města a vytvořila mezičlánek staré rostlé zástavby a navazující městské struktury.

Dům na půli cesty svým umístěním a hmotovou orientací váže na původní uliční zástavbu a zásadním způsobem ji doplňuje. Půdorys bytového domu má tvar písmene L. Tato koncepce umístění objektu umožňuje vznik kultivovaného nástupního prostoru před vstupním průčelím, který je doplněn lavičkami a vzrostlými stromy.

Foto č. 2 – začlenění Domu na půli cesty do městské zástavby s vazbou na historické objekty a chráněnou přírodní památku - 2012

Návrh se neomezuje pouze na objekt bytového domu, ale řeší lokalitu jako urbánní celek. Součástí návrhu je rozšíření areálu parku Střelnice. Dopravní řešení navazuje na stávající komunikační síť. Je zde vybudováno 11 parkovacích stání. Toto číslo odpovídá potřebám Domu na půli cesty.

V objektu se nachází 15 bytových jednotek pro cílové skupiny: pro mladé lidi do 26 let věku, kteří po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo přicházejí z nefunkční rodiny, či sociálně vyloučené komunity a jsou v obtížné životní situaci, obětí domácího násilí a afunkčním a dysfunkčním rodinám s dětmi.

Bytové jednotky se řadí do kategorie 2 pokoje vybavené koupelnou a kuchyňským koutem o plošné výměře cca 48m².

K objektu patří i rozlehlá zahrada. Část zahrady v přímé návaznosti na bytový dům je navržena jako pobytová (umístění altánu a laviček jako místa střetávání), druhá část zahrady je určena pro mírně „hospodářské“ účely – ovocný sad.

Foto č. 3 – práce klientů na zahradě - 2012

Toto území postupně navazuje na chráněné území Střeleckého parku. Chráněné území bylo vyhlášeno v roce 1997 na ploše 11,7657 ha a skýtá tak možnost pro odpočinek a relaxaci obyvatelům Domu na půli cesty. Toto území bylo vyhlášeno chráněným za účelem ochrany říčního toku Chrudimky s přilehlými náhony, lemovaného zbytky lužních porostů, břehovými a sušými porosty na svažitéch pozemcích. Předmětem ochrany jsou dále významná hnízdiště chráněných druhů ptactva, zejména unikátní havraní kolonie, hnízdiště ledňáčka říčního, žluvy hajní a dalších druhů ptactva a také míst výskytu obojživelníků. Proto území dostalo název Ptačí ostrovy.

Ptačí ostrovy jsou zajímavé i tím, že se nacházejí přímo ve městě Chrudim, na jeho severovýchodním okraji, jejich součástí je i veřejně přístupný přírodní park Střelnice. Jedná o dva ostrovy, které vytvářejí především náhony a částečně i řeka Chrudimka. Velká část chráněného území je tvořena porosty blízkými původní vegetaci.

Foto č. 4 – návaznost objektu na přírodní památku park Střelnice - 2012

Umění, kultura a dědictví

Historie blízkého okolí „Domu“ se váže již k 17. století. V této době byla zaznamenána první písemná zmínka, která se zmiňuje o léčivých účincích Červené studánky. Voda uzdravovala hlavně oči, ale údajně se lidem po napití nebo koupelích zlepšovalo dýchání.

Se zázračnou studánkou je spjata i historie Červené kapličky. Ta pochází z 80. let 19. století a postavil ji podle projektu významného projektanta Františka Schmoranze mlynář František Podhajský na počest uzdravení své dcery. Název dostala podle červené stříšky, která měla odpovídat názvu blízké studánky s léčivými účinky. Poblíž byly ve stráni nad parkem Střelnice v minulosti i lázně.

Červená kaplička je ve velmi úzké vazbě ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie, který se nachází na hlavním chrudimském náměstí. Poutě, které se konaly na počest Spasitele J. Krista, měly za cíl duchovní uzdravení lidí. A jejich součástí bylo procesí, které směřovalo právě ke kapli Čtrnácti pomocníků, kde lidé prosili o své tělesné uzdravení. V současné době prošla Červená kaplička rekonstrukcí a v létě 2012 byla vysvěcena.

Stavba se dočkala nové střechy, omítek, podlahy, okenních vitráží a vstupní brány a byla odvodněna. V kapličce je dubový oltář se 14 soudobými obrazy atributů 14 svatých pomocníků, jimž byla zasvěcena. Lidé se na ně obraceli o pomoc v dobách velké nouze, hladu, válek a morových epidemií.

Foto č. 5 – archivní dokumentace o lázních, které stály opodál Červené kapličky

Foto č. 6 – Červená kaplička stojící nedaleko domu na půli cesty

Nejlepší environmentální postupy

Vzhledem k tomu, že se jedná o projekt zaměřený na řešení sociální problematiky, je toto kritérium řešeno okrajově.

Jde především o různé formy ekologické výchovy a osvěty. Chráněná přírodní památka Ptačí ostrov, která je součástí přilehlého parku Střelnice, je využívána obyvateli „Domu“ pro ekologickou výchovu. Klienti se účastní připravovaných botanických vycházek, jsou seznamováni s projektem, který řeší rozšíření a sjednocení vegetace v údolní nivě řeky Chrudimky, účastní se akcí, které jsou v této lokalitě pořádány (Den stromů, Hledání jara, Den vody apod.)

V nedalekém sousedství se nachází objekt Ekocentra Zelený dům, kde je připravován nový ZOO koutek, který bude sloužit k terapeutickým účelům.

Klienti „Domu“ se podílejí na údržbě zeleně v okolí. Společenská místnost, která je součástí zařízení, je také využívána pro besedy zaměřené na problematiku ekologie a ochrany životního prostředí.

Objekt je vybaven nádobami na tříděný odpad. K osvětlení areálu jsou použity solární lampy.

Foto č. 7 – ekologická výchova v přírodní památce – Střelecký park - 2012

Zapojení obce a její pravomoci

Komunitní plánování sociálních služeb má pro Chrudim přínos v tom, že systém sociálních služeb odpovídá zjištěným potřebám a je schopen průběžně reagovat na změny, finanční prostředky jsou vynakládány efektivněji, tedy jen na potřebné služby, občané se podílejí na rozhodování a radnice je vnímána z jejich strany jako partner - zvyšuje se identifikace veřejnosti s obcí, systém sociálních služeb je srozumitelný, spolupráce a efektivita řešení daných

problémů, postup při plánování a rozhodování o sociálních službách se stane průhlednějším a proto má veřejnost větší zájem se na tomto podílet.

Řešení této problematiky je zahrnuto v komunitním plánu sociálních služeb. **Komunitní plánování sociálních služeb** je nástroj, který napomáhá zajišťovat dostupnost sociálních služeb v obci. Jedná se o zjištění stavu poskytování sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň potřeb, které nejsou naplněny.

Před začátkem realizace projektu proběhlo informování veřejnosti na společném setkání o výsledcích analýzy z **Komunitního plánování sociálních služeb**. Zpočátku nebyli obyvatelé lokality, kde v té době měl být postaven Dům na půli cesty, této problematice nakloněni. Necháпали plně, jaké cílové skupiny lidí zde budou žít.

Následovalo další setkání, kde byli znova seznámeni s charakteristikou bydlicích a se studií území v širších vztazích, vzhledu a umístění budovy. Byly postupně tak objasněny některé nejasnosti a nakonec byl tento projekt obyvateli přijat. Všechna setkání se účastnili zástupci vedení města, architekt, příslušné odbory na MěÚ a neziskové organizace zabývající se touto sociální problematikou.

Foto č. 8 – veřejné projednání Komunitního plánu sociálních služeb – činnost v rámci otevřených pracovních skupin - 2011

V procesu Komunitního plánování sociálních služeb (KPSS) pracují pracovní skupiny, které se zaměřují na různé cílové skupiny:

- Osoby se zdravotním postižením (včetně mentálně postižených), senioři, osoby dlouhodobě duševně nemocné
- Rodina, děti, mládež, osoby v přechodné sociální krizi, nezaměstnaní
- Osoby ohrožené závislostmi, osoby nepřizpůsobivé, minority

Tyto pracovní skupiny stanovují obsah priorit pro svou oblast, o prioritách se rozhodují ve shodě, jsou otevřené, pracují s podněty a připomínkami od obyvatel.

Řešení problematiky vzniku a fungování Domu na půli cesty bylo jedním z bodů provedené analýzy, vzešlo i z potřeb uživatelů této sociální služby a bylo vytipováno na veřejném projednání Desatera problémů města Chrudim jako jeden z prioritních bodů, které bylo potřeba řešit.

Byla navázána úzká spolupráce i s poskytovatelem sociální služby v tomto zařízení. Probíhaly pravidelné schůzky, které byly zaměřeny na nastavení správné funkce tohoto typu zařízení.

Společnost, která zajišťuje poskytování akreditované služby, získala v roce 2008 Cenu kvality v sociální péči.

Zdravý životní styl

Posláním Domu na půl cesty Chrudim je napomáhat změnám v chování a postojích uživatelů poskytované sociální služby tak, aby dokázali lépe uspět v samostatném životě a byli schopni se začlenit do běžného života.

Cílem poskytované služby je podporovat samostatnost mladých lidí, zvyšovat jejich sebevědomí, pomoci jim obstát v podmínkách běžného života, získat pracovního místa, předcházet osamělosti a rizikovému chování. Odborným působením odstraňovat traumata a obtíže vzniklé následky nedostatečné nebo nepřiměřené rodinné péče, zanedbáváním či dlouhodobým pobytem v zařízení ústavní péče.

V rámci každodenní spolupráce s klientem jsou sledovány tyto základní cíle:

Krátkodobé cíle:

- řešení akutní krizové situace - **umět vyhledat a využít pomoc**
- využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů - **umět si poradit**
- rozvoj nebo udržení sociálních dovedností - **umět se o sebe postarat**
- budování, rozvoj a zvyšování pracovních návyků a dovedností - **umět se uživit**

Dlouhodobé cíle:

- integrace osob dlouhodobě umístěných v zařízeních ústavní výchovy - **zařadit se**
- odborné a intenzivní působení na osobnostní rozvoj - **umět růst**
- trénink, rozvoj a zvyšování odpovědnosti a samostatnosti - **znát práva a povinnosti**
- prevence sociálně-patologických jevů - **vědět, co nesmím**
- řešení bytové otázky - **být schopen bydlet**
- podpora v navazování mezilidských vztahů, obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou - **vědět, kam patřím**
- zvládnutí a práce s emocemi - **rozumět sobě i druhým**

V „Domu“ jsou poskytovány služby těmto cílovým skupinám:

U cílové skupiny mladých lidí bez domova se snažíme:

- Integrovat je do běžné společnosti
- Pomáhat jim orientovat se v jejich životní situaci
- Rozvíjet jejich psychosociální dovednosti s cílem postupného zapojování do samostatného života a přebírání odpovědnosti za svůj život
- Pomáhat jim budovat jejich ekonomickou nezávislost
- Napomáhat rozvoji jejich osobnosti a vztahům k lidem a společnosti

- Ukázat jim jak smysluplně trávit volný čas
- Podpořit je v samostatném rozhodování
- Naučit je hospodařit s penězi
- Naučit je zvládat péči o domácnost
- Podpořit je v získávání pracovních návyků, začlenění na trh práce a udržet si zaměstnání
- Podpořit je v nalezení bydlení

U cílové skupiny obětí domácího násilí a afunkčních a disfunkčních rodin s dětmi se snažíme:

- Komplexní sociálně právní, psychologická a terapeutická pomoc
- Nastartování procesu změny stereotypu
- Celkové zklidnění situace v rodině pro děti obětí domácího násilí (zlepšení koncentrace na školní výkon, odstranění nevhodných vzorců chování atd.)
- Stabilizace situace obětí v krizové situaci
- Vytvoření náhledu na danou situaci
- Rozkrytí pozadí problému
- Navození změny situace
- Zvýšení sebevědomí a sebeúcty obětí
- Odstranění možných pocitů viny
- Odstranění psychického napětí
- Vytváření sebeobrazu
- Zlepšení sociální komunikace (asertivní jednání)
- Posilování emočních vazeb
- Pomoc s finančními problémy
- Usnadnění komunikace s úřady

Sociální služba je klientům poskytována v souladu s platnými zákonnými úpravami. V současné době je při poskytování sociálních služeb v České republice kladen důraz na dodržování lidských práv osob při individuálním poskytování služeb.

Služby poskytované v Domu na půl cesty respektují svobodnou vůli uživatelů a směřují k sociálnímu začleňování každého z nich. Je podporován běžný způsob života. Vycházíme z principu individuálního plánování sociálních služeb. Poskytovatel služby společně s uživatelem uzavírají smlouvu o poskytování sociální služby. Tím se stanoví základní práva a povinnosti obou smluvních stran. Poskytovatel sociální služby se řídí standardy kvality sociálních služeb, které jsou zakotveny přímo v zákoně a jejichž dodržování je pravidelně kontrolováno.

V objektu Domu na půl cesty bylo vybudováno 15 samostatných ubytovacích jednotek, které jsou standardně vybaveny sociálním zázemím a plně zařízeny nábytkem a základními kuchyňskými spotřebiči. Každá ubytovací jednotka má ložnici, obývací pokoj, kuchyňský kout a WC s koupelnou. V jedné ubytovací jednotce jsou dvě dospělé osoby, případně rodič s dětmi. Dále je zde technické zázemí pro poskytování sociální služby – kanceláře, společenské a konzultační místnosti, dílny, sklady atd. Směrem k parku Střelnice je oplocený pozemek, který slouží jako oddechová venkovní zóna pro obyvatele domu. Obyvatelé se aktivně podílejí na úklidu objektu a okolí.

Foto č. 9 – pohled na bytovou jednotku - 2012

Díky podpoře sociálních služeb poskytovaných v Domě na půl cesty mají uživatelé možnost po nezbytně nutnou dobu bydlet v bezpečí a čerpat podporu při nalezení svého místa v životě a ve společnosti. Je možné stabilizovat stav uživatelů v náročné životní situaci. **Služba se zaměřuje na rozvoj znalostí a dovedností, které vedou k dosažení samostatnosti, nezávislosti a sobě stačnosti uživatelů.**

Podmínkou poskytnutí služby je aktivní přístup k řešení vlastní situace.

Součástí služby jsou i nácviky činností spojených s vedením domácnosti a psychosociální trénink. Velmi důležitá je i terapeutická pomoc, která je v případě potřeby poskytována dospělým i dětem.

V současné době větší část ubytovaných klientů tvoří matky s dětmi, zejména oběti domácího násilí. Domácí násilí je vážný problém, který se vyskytuje ve všech společenských vrstvách. Na jeho páchaní tak nemá žádný vliv vzdělání, věk či výše příjmů. Je to násilí páchané v rodině - násilí mezi partnery, násilí rodičů na dětech, násilí mezi sourozenci i zneužívání a zanedbávání starých nebo zdravotně postižených lidí ostatními členy rodiny. Nejedná se jen o fyzické útoky v podobě facek a bití, ale také o psychické formy, které bohužel zanechávají hluboké jizvy. Rozhodně neplatí, že nefyzické formy domácího násilí jsou lehčí či méně bolestivé. Pravdou zůstává, že není lehčí či těžký forma násilí, všechny jsou špatné a stejně závažné.

Služby Domu na půl cesty nabízí komplexní pomoc obětem domácího násilí i jejich dětem. Součástí je odborné poradenství, krizová intervence, možnost ubytování, terapeutické služby, pomoc při řešení sporů o dítě, finančních problémů atd.

O klienty pečuje odborný pracovní tým složený z:

- Sociální pracovnice
- Speciálního pedagoga

- Psychologa
- Psychoterapeuta

Ubytování je poskytováno nepřetržitě, ostatní služby jsou poskytovány v běžnou pracovní dobu v pracovní dny.

Foto č. 10 – spolupráce s dětmi z mateřské školy- 2012

Strategické plánování

Pro realizaci tohoto projektu existuje provázanost z národních dokumentů, přes krajské až po místní úroveň.

Problematika zajištění dostupné sítě sociálních služeb pro děti a mládež opouštějící dětské domovy, výchovné ústavy a pro děti a mládež z pěstounských rodin, která jim usnadní přechod do samostatného života, případně návrat do původní rodiny, je součástí krajského střednědobého plánu prevence kriminality.

Dům na půli cesty je jednou z priorit v Akčním plánu rozvoje města Chrudim, který je schválen Zastupitelstvem města. Jde o prioritu „Životní podmínky obyvatel města“ a opatření „Rozvoj sociálních služeb a jejich vybavenosti“.

Projekt má také přímou vazbu na Komunitní plán sociálních služeb ve městě Chrudim pro plánovací období 2012 - 2015, který byl také schválen Zastupitelstvem města Chrudim.

Nově schválená Koncepce prevence kriminality pro roky 2012 – 2016 také tuto problematiku řeší.

Projekt byl financován ze zdrojů EU.